

СТ А Н О В И Щ Е

От: Доц. д-р Доброслав Емилов Моллов
УНСС, катедра „МИО и бизнес“
Научна специалност: „Световно стопанство и МИО“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Световно стопанство и МИО“ в УНСС.

Автор на дисертационния труд: **Никол Николаева Кънчев**
Тема на дисертационния труд: **Оценка на икономическото въздействие от финансирането на Общата селскостопанска политика на ЕС върху българския селскостопански сектор**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 2951 / 29.09.2025 г. на Заместник-ректора по НИД на УНСС.

1. Информация за дисертантката

Дисертантката Никол Кънчев се е обучавала по докторска програма към Катедра „МИО и бизнес“ на УНСС по научна специалност „Световно стопанство и МИО“, професионално направление „3.8. Икономика“ съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 970 / 12.04.2022 г. Обучението е осъществено в задочна форма през периода 2022-2025 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за рецензиране проект на дисертационен труд се състои от заглавна страница, съдържание, списъци на таблиците и фигурите, използвани съкращения, увод, три глави, заключение, приложения и използвана литература. По обем разработката обхваща 209 стандартни страници, от които 190 страници са основен текст. Авторката е посочила 87 литературни източника, в т.ч. 21 – на български език и 66 на английски език. Трудът съдържа 17 таблици и 14 фигури.

Безспорно темата на дисертационния труд е актуална. Понастоящем Общата селскостопанска политика (ОСП) на ЕС е основен източник на финансиране на българското селско стопанство. Същевременно този отрасъл от икономиката на България е ключов за развитието на селските райони и за създаването на заетост. ОСП има динамичен характер – националните стратегически планове се променят и адаптират, за да отговорят на променящите се условия на бизнес средата и предизвикателствата. Следователно е полезно и интересно за науката и практиката да се направи икономическа оценка на въздействието на ОСП върху селското стопанство в България. Темата е недостатъчно развита в българската и чуждата литература. Настоящата дисертация запълва тази празнота.

Структурата на дисертацията е логично построена в една теоретична и две практически части, като практическите части следват подхода от общото към частното.

Във въведението последователно са представени актуалността на изследвания проблем, обектът и предметът, основната цел и задачите, тезата, методологията на изследването и структурата на изложението. Обект на дисертацията е българският селскостопански сектор, а предмет на изследване – икономическото въздействие върху него от финансирането по линия на ОСП на ЕС. Основната теза на дисертационния труд е, че въздействието на финансирането по ОСП върху конкурентоспособността на българския селскостопански сектор зависи предимно от ефективността на разпределението, контрола и адаптацията на финансовите средства.

Първа глава има теоретичен характер и последователно представя историята и еволюцията, основните принципи и финансови инструменти на ОСП и тяхното прилагане в България. Коментирани са и текущите реформи в нашата страна и възможностите и предизвикателствата пред бъдещето на ОСП.

Втора глава има практически характер и представя резултатите от емпирично изследване на икономическото въздействие на ОСП върху българското селско стопанство. Подробно е обяснена методологията на изследването. В края на главата са дадени препоръки и предложения за подобряване на прилагането на ОСП в българския селскостопански отрасъл.

Трета глава има също практически характер и фокусът в нея е върху ефектите от търговската политика в рамките на ОСП върху селското стопанство в страната. Разгледана е регулацията на външната търговия със селскостопански продукти, коментирано е влиянието на търговските

споразумения и е оценен ефектът върху конкурентоспособността на българските земеделски производители.

В заключението в обобщен вид са коментирани основните моменти от дисертацията и е потвърдена основната теза.

Езикът и стилът на изложението са ясни и точни. Посочените литературни източници са коректно използвани и цитирани.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Като основен научен резултат може да се посочи потвърждаването на авторската теза. Използвани са различни научно-изследователски методи (иконометричен модел, мултикритериален анализ, сравнителен анализ, индексиран подход), които са дали възможност на авторката да направи задълбочен анализ на икономическото въздействие от финансирането на ОСП върху българския селскостопански сектор и върху отделни негови аспекти. Считаю, че формулираните в увода цел и задачи са постигнати.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемаю и положително оценяю формулираните от дисертантката научни и научно-приложни приноси. Бих могъл да ги обобщя в следните насоки:

- научни приноси: систематизирано и обогатено е актуалното знание по специфичен проблем от областта на отрасловата икономика и международните икономически отношения, а именно: икономическото въздействие на ОСП върху българското селско стопанство и възможностите за усъвършенстване на прилагането на неговите инструменти с оглед постигане на по-значими резултати и засилване на конкурентоспособността на отрасъла;
- научно-приложни приноси: извършено е собствено емпирично изследване, като резултатите от него са послужили за формулиране на практически значими изводи и препоръки за подобряване на прилагането на ОСП в българското селско стопанство.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

В автореферата са представени 9 публикации, в т.ч. 7 доклада от конференции и 2 статии. Всички те са по темата на дисертационния труд и

разглеждат в по-големи детайли някои от отделните проблеми, дискутирани в труда. Считам, че текстовете са оригинални и давам положителна оценка на публикациите.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е предложен на български и английски език и представя в кратък вид основните моменти на дисертационния труд. В него са поместени справка за приносите, списък на публикациите на дисертантката и декларация за оригиналност. Считам, че структурата на автореферата отговоря на изискванията и че той, както и дисертационният труд, са оригинални.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Като рецензент на дисертационния труд на Никол Кънчев в процедурата по вътрешна защита считам, че моите бележки са коректно отразени в настоящия официален вариант на труда. Основната ми критична бележка е свързана с методологията на изследването. Тя би могла да бъде обособена като единна методология.

Бих помолил дисертантката да коментира следните въпроси:

1. Какво влияние оказва ОСП на ЕС върху прилагането на устойчиви практики в областта на селското стопанство у нас?
2. Как виждате бъдещето въздействие на ОСП върху българското селско стопанство?

8. Заключение

Безспорно дисертантката Никол Кънчев е положила значителен труд за изследване на отделните аспекти от приложението на ОСП в българското селско стопанство. Като имам предвид актуалността на разглежданата в дисертационния труд проблематика, наличието на научни и научно-приложни приноси, както и положените от страна на дисертантката сериозни и успешни усилия за анализ, считам, че предложеният дисертационен труд, както и публикациите, напълно покриват националните изисквания, поради което гласувам **„ЗА“ присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Никол Николаева Кънчев по научна специалност „Световно стопанство и МИО“ в професионално направление „3.8. Икономика“.**

София, 6 ноември 2025 г.

Подпис: *доц. д-р Доброслав Моллов*

REVIEW

From: Assoc. Prof. Dobroslav Emilov Mollov, PhD
UNWE, Department of "IER and Business"
Scientific specialty: "World Economy and International Economic Relations"

Subject: dissertation for the award of the educational and scientific degree "**PhD**" in the scientific specialty "World Economy and International Economic Relations" at the University of National and World Economy.

Author of the dissertation: **Nikol Nikolaeva Kanchev**
Topic of the dissertation: **Assessment of the economic impact of the financing of the EU Common Agricultural Policy on the Bulgarian agricultural sector**

Reason for submitting the review: participation in the scientific jury for the defense of the dissertation work according to Order No. 2951 / 29.09.2025 of the Vice-Rector for Research and Development of the UNWE.

1. Information about the dissertation candidate

The doctoral candidate Nikol Kanchev studied under the doctoral program at the Department of International Economic Relations and Business of the UNWE in the scientific specialty "World Economy and International Economic Relations", professional field "3.8. Economics" in accordance with the Order of the Rector of the UNWE No. 970 / 12.04.2022. The program was carried out in part-time form during the period 2022-2025.

2. General characteristics of the presented dissertation work

The dissertation project submitted for review consists of a title page, table of contents, lists of tables and figures, abbreviations used, introduction, three chapters, conclusion, appendices and references. The volume of the work covers 209 standard pages, of which 190 pages are the main text. The author

has indicated 87 literary sources, including 21 – in Bulgarian and 66 in English. The work contains 17 tables and 14 figures.

Undoubtedly, the topic of the dissertation is relevant. Currently, the Common Agricultural Policy (CAP) of the EU is the main source of financing for Bulgarian agriculture. At the same time, this sector of the Bulgarian economy is key for the development of rural areas and for the creation of employment. The CAP has a dynamic nature – national strategic plans change and adapt to respond to the changing conditions of the business environment and challenges. Therefore, it is useful and interesting for science and practice to make an economic assessment of the impact of the CAP on agriculture in Bulgaria. The topic is insufficiently developed in Bulgarian and foreign literature. This dissertation fills this gap.

The structure of the dissertation is logically built into one theoretical and two practical parts, with the practical parts following the general to the particular approach.

The introduction consistently presents the relevance of the research problem, the object and subject, the main goal and objectives, the thesis, the methodology of the study and the structure of the presentation. The object of the dissertation is the Bulgarian agricultural sector, and the subject of research – the economic impact on it of financing under the EU CAP. The main thesis of the dissertation is that the impact of CAP financing on the competitiveness of the Bulgarian agricultural sector depends primarily on the effectiveness of the distribution, control and adaptation of financial resources.

The first chapter is theoretical in nature and consistently presents the history and evolution, the main principles and financial instruments of the CAP and their implementation in Bulgaria. The current reforms in our country and the opportunities and challenges facing the future of the CAP are also commented on.

The second chapter is of a practical nature and presents the results of an empirical study of the economic impact of the CAP on Bulgarian agriculture. The methodology of the study is explained in detail. At the end of the chapter, recommendations and suggestions for improving the implementation of the CAP in the Bulgarian agricultural sector are given.

The third chapter is also practical in nature and focuses on the effects of trade policy within the CAP on agriculture in the country. The regulation of foreign trade in agricultural products is examined, the impact of trade agreements is commented on and the effect on the competitiveness of Bulgarian agricultural producers is assessed.

The conclusion summarizes the main points of the dissertation and confirms the main thesis.

The language and style of the presentation are clear and precise. The cited literary sources are correctly used and referred.

3. Evaluation of the obtained scientific and applied scientific results

The main scientific result can be considered the confirmation of the author's thesis. Various scientific research methods were used (econometric model, multi-criteria analysis, comparative analysis, indexed approach), which allowed the author to conduct a thorough analysis of the economic impact of CAP financing on the Bulgarian agricultural sector and on its individual aspects. I believe that the goal and objectives formulated in the introduction have been achieved.

4. Evaluation of scientific and applied scientific contributions

I accept and positively evaluate the scientific and applied scientific contributions formulated by the doctoral candidate. I could summarize them in the following directions:

- scientific contributions: current knowledge on a specific problem in the field of industry economics and international economic relations has been systematized and enriched, namely: the economic impact of the CAP on Bulgarian agriculture and the opportunities for improving the implementation of its instruments with a view to achieving more significant results and strengthening the competitiveness of the sector;
- applied contributions: an own empirical study was conducted, the results of which served to formulate practically significant conclusions and recommendations for improving the implementation of the CAP in Bulgarian agriculture.

5. Evaluation of dissertation publications

The abstract presents 9 publications, including 7 conference reports and 2 articles. All of them are on the topic of the dissertation work and examine in greater detail some of the individual problems discussed in the work. I believe that the texts are original and I give a positive assessment of the publications.

6. Evaluation of the abstract

The abstract is proposed in Bulgarian and English and presents in a concise form the main points of the dissertation work. It contains a reference to the contributions, a list of the dissertation's publications and a declaration of originality. I believe that the structure of the abstract meets the requirements and that it, as well as the dissertation work, are original.

7. Critical notes, recommendations and questions

As a reviewer of Nikol Kanchev's dissertation in the internal defense procedure, I believe that my comments are correctly reflected in the current official version of the work. My main critical comment is related to the methodology of the study. It could be separated as a single methodology.

I would ask the doctoral candidate to comment on the following questions:

1. What impact does the EU CAP have on the implementation of sustainable agricultural practices in our country?
2. How do you see the future impact of the CAP on Bulgarian agriculture?

8. Conclusion

Undoubtedly, the doctoral candidate Nikol Kanchev has put in considerable effort to study the individual aspects of the implementation of the CAP in Bulgarian agriculture. Considering the relevance of the issues considered in the dissertation, the presence of scientific and applied scientific contributions, as well as the serious and successful efforts made by the doctoral candidate for analysis, I believe that the proposed dissertation, as well as the publications, fully meet the national requirements, which is why **I vote "YES" for the awarding of the educational and scientific degree "PhD" to Nikol Nikolaeva Kanchev in the scientific specialty "World Economy and International Economic Relations" in the professional field "3.8. Economics"**.

Sofia, November 6, 2025

Signature: *Assoc. Prof. Dobroslav Mollov, PhD*